VICTOR CIRIMPEI
Institutul de Filologie
(Chişinău)

VLADIMIR BEŞLEAGĂ: CULTURA POPULARĂ, COMICUL REALITĂȚII, NATURALEȚEA LIMBAJULUI

Abstract

The article examines the achievements of Vladimir Besleaga, an octogenarian writer (novelist, essayist, journalist) in three areas less studied in literary criticism so far: popular culture, the comic of reality, naturalness of speech - they all make his image complete. At the same time, there are revealed unprofessional scientific dexterities of a lexicographer and ethnologist that belong to the author under examination.

Dorim ca rîndurile acestui articol-eseu să descifreze întrucîtva trei preocupări constante – cultura populară, comicul realității, naturaleţea limbajului (poetic, eseistic, publicistic) – ale scriitorului român, originar din stînga Nistrului, Vladimir Beşleagă, ajuns la venerabila vîrstă: 80 de ani*.

În formarea/„zidirea" ca scriitor a octogenarului V. Beşleagă, piatra de temelie, fundamentul (de pe cînd era copil, încă neştiind să citească) aparţine culturii populare orale, cu versuri folclorice pentru copii, colinde, pluguşoare de Anul Nou; cu fermecătoarele basme/poveşti, pe care le asculta cu încîntare din gura consătenilor-ţărani; „vina [pricina] toată e a poveştilor, cred – meditează scriitorul. – Apoi […] s-a adăugat cartea" [4, p. 325], cea cu basme gîndite altfel decît cele folclorice, cărţi de care, ajuns adolescent – îşi imaginează V. Beşleagă – „am citit, cred, vagoane" (aşa de multe), de la care, conchide, „mi se trage, cred, şi pasiunea scrisului" [Idem]; marginea de pornire totuşi, spre scriitorie, rămînînd bogata şi fermecătoarea cultură a creaţiei populare, cu firescul vorbelor ei, presărate ici-colo, după imperativul situaţiei, cu sprinţare semînţe comice [diversele sublinieri ne aparţin – *n. aut.*].

Apropo: anume basm „îi plăcea [lui Vasile Vasilache] să-şi numească celebra carte" [*Povestea cu cocoşul roşu*] – remarcă V. Beşleagă [9, p. 12].

Prin 1951-'52 studentul universitar (Chişinău) Vladimir Beşleagă începe să adune folclor, fără magnetofon (pe atunci, portabile, nu erau în vînzare) din zona sa de baştină, mai cu seamă din satul în care se născuse – „localitatea Mălăieşti, cu peste cinci mii de locuitori, cunoscută în filele istoriei din anul 1541" [11, p. 158].

* Scriind, am respectat normele ortografice ale limbii române conform convingerii unor lingvişti de talie mondială, dar şi a noastră, reflectată în articolul *Argumente anti „î" din „a" şi „sunt"*, publicat în „Revista de lingvistică şi ştiinţă literară" (Chişinău), 2009, nr. 1-2, p. 46-52.

BDD-A6857 © 2011 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:06 UTC)

„Cînd eram eu student, îşi va aminti Beşleagă-scriitorul, […] ni se spunea să culegem, din sat, tradiţii, […] poveşti, apoi […] am găsit [… colinda] *Cum a umblat Maica Domnului la iad*…" [2, p. 234].

Din timpul acelor preocupări de esenţă etnologică, al convorbirilor cu sătenii-deţinători de bogate comori spirituale, scriitorul în formare observase „cît de frumoasă şi plină de miez este limba vorbită. Cît de profund se reflectă în cele spuse de oamenii simpli viaţa, destinul şi visele lor" [2, p. 3]; pe vorbitorii aceia, netrecuţi prin facultăţi şi academii, studentul Beşleagă îi asculta fascinat, notînd în mare grabă (să nu îi scape vreun cuvinţel) minunate oraţii, cîntări şi povestiri ale omului de la ţară, preţioase obiceiuri din moşi-strămoşi ale românimii din stînga Nistrului; pagini de viaţă cu verbe şi proverbe originale, autohtone, interesante.

Minte iscoditoare, tînărul Beşleagă, după Universitate doctorand fiind, caută să priceapă cam cum îşi plămădesc *poveştile* scriitorii, un Rebreanu, de exemplu, în primul rînd (schiţase o disertaţie despre scrisul acestuia), dar şi dintre străini, cei de la *Noul Roman francez*, de-o pildă, sau cei cu ambiţii gen la-mine-ca-la-nime! – Proust, Joyce, Kafka, Faulkner, Beckett etc. [7, p. 64].

Păi dacă te apuci şi tu de scris *poveşti*, gîndea Beşleagă-cercetătorul ştiinţific, nu te lăsa tumănit-influenţat de canoanele altora – sapă-ţi hăugaşul tău, care, de acasă, din Mălăieştii tăi, să curgă în lume cu firea omului şi a istoriei, cu un Miron, Isai ori Filimon, cu frămînt adînc de gînd, vis şi veghe, cu epicul trăit în inima ta, liric – toate împletite cu frumoasele fire de limbă şi tradiţii ale neamului tău, cu vraja aparte a unor vorbe şi glume din stînga Nistrului – *cicîrîc*, *bulumac*, *lăcuni*, *de-a beaua*, *ganci*, *căleap*, *încălărat*, *bulihărit*, *Hortolomei*, *Şeptecîini*, *babe cîrligate*, *pluguşor cu două iepe*, *Daţi colacu şi pitacu*/ *şi-un ulcior de lapte acru!* Şi scris modern, şi zicere folclorică deci în aceeaşi operă.

După nişte ani, cunoscut ca scriitor, unul cu pasiune pentru moştenirea spirituală populară, femei din satul său îl informează, la magnetofon deja, despre clăci şi şezători cu multe pătăranii şi cîntări folclorice: „clăci se făceau […] Se grămădeau … fetele, flăcăii… la bătut răsărita, la curăţit popşoi… […una] făcea mîncare. Ei cîntau! […] Şezători [… –] la tors, la…[împletit, brodat ş. a.]" [2, p. 248].

Totodată, scriitorul se iniţiază în hăţişurile păgînismului şi misticismului, ce conlucrează cu dogmele creştine în creaţia populară: „Citesc *Creanga de aur* de M. Sadoveanu. Păgînism, creştinism, mistică…" [4, p. 325].

Din copilărie ţine minte scriitorul, el singur practicînd, în paralel cu alte datini din strămoşi, felurite lecuiri populare, aplicate cu ajutorul unor formule magice de vindecare: „Cînd îţi amorţea un picior, îl băteai cu pumnul şi ziceai: *Ieşi*, *Babă*, *din chicior*,/ *că ţi-o murit un ficior*…/ *– Care? Care?*/ *– Cel mai mare*,/ *cel cu doba la schinare*…" [4, p. 222].

În romanul-poem tragic *Viaţa şi moartea nefericitului Filimon sau anevoioasa cale a cunoaşterii de sine* găsim o relatare fugitivă despre alte vechi practici magice, precreştine, axate la ziua unui mare propovăduitor creştin: „astăzi e Sfîntul-Andrei! […] *fetele îşi ghicesc ursiţii*, *pun grăunţe* […] *toarnă apă într-o strachină*" [6, p. 396]; în

BDD-A6857 © 2011 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:06 UTC)

Zbor frînt însă – o credinţă populară despre vuietul rîului Nistru: „*au gemut adîncurile* [*… Nistrului*] *– aşa geamăt că s-a auzit departe pe apă*, *peste amîndouă malurile*, *de a ajuns tocmai în sat*, *şi s-au oprit nişte femei care treceau pe drum de la fîntînî ori de unde-or fi venit*, *de s-au uitat una la alta:*/ *– Ai auzit cum a urlat Nistrul?*/ *– Am auzit*, *fa.*/ *– Să ştii că vrea cap de om* […]/ *Şi-au făcut cruce şi s-au dus mai departe-n drumul lor…*” [6, p. 147].

(O variantă a credinţei citate, numită *Cînd raji Nestru*, am cules şi eu, în august 1987, în satul Pîrîta, pe stînga Nistrului, ceva mai sus de Mălăieştii scriitorului, de la un moş de 80 de ani: *Cînd raji Nestru*, *trebî s’ sî-neşi cariva* […]. *El cînd raji*, *şeri cap di om*.)

Un caz de rîsu-plînsu, cu o credinţă în puterea blestemelor, oferă nuvela *Cu patu-n drum* – o pereche de tineri însurăţei, neavînd locuinţă, nu se dumireau cam unde şi-ar duce patul proaspăt cumpărat, iar o cunoscută, răutăcioasă, îi „ajută” urîndu-le: „Aşa cum staţi cu patu-n drum, aşa să tot umblaţi şi să nu vă primească nimeni! Auzi-mă, Doamne, şi fă cum te rog” [5, p. 232]. Scriitorul însuşi crede că: „Îi va ajunge blestemul [pe sovieticii cotropitori de «pămînturi străine şi alte neamuri»] pentru a fi exterminat pe băştinaşi” [4, p. 396]; de la un recensămînt la altul numărul popoarelor sovietice fiind în descreştere (*n. aut.*).

Odată, mai spre zilele noastre, scriitorul, împreună cu un consătean, vechi prieten (Timofei Mihailov), îşi vorbesc despre copilăria lor cu „jocuri, care de care mai frumoase”. Prietenul îi mărturiseşte cu drag, nostalgie şi înflăcărare, că pentru el cel mai plăcut episod anual era cînd ajungea la Crăciun: „Colindele acelea, […] clocotea satul de colinde! Începeam cu *Naşterea ta*, *Hristoase*,/ *a Dumnezeului nostru…*, iar sara […] copiii mai mari şi flăcăii îmblau cu *Trei crai de la Răsărit*,/ *s-a dat luna la asfinţit…* Atît de frumos […] Fiecare parte a satului avea colindele ei.

Eu aşa m-am gîndit odată, cum ziceai şi mata [adresîndu-se lui V. Beşleagă] – să colindăm satul tot, […] să mergem [acum, în vîrstă fiind] să colindăm de rînd fiecare casă…

Dar despre altele aş vrea să vorbesc. […] Cînd copilul abia începe să gîngurească, mama […] îl lua la dezmierdat: *Barbă-bărbiţă*,/ *gură-gîngurice*;/ *nas-patanas*,/ *ochi-bazaochi*,/ *luc-tăvăluc*,/ *hap de ţuluc!* […] Atîtea jocuri! Uite-o numărătoare *De-a mijatca*: *Una rama-catarama*,/ *doi bani pe-iordani*,/ *ţîţu-mîţu*/ *sare-n vîrţu…* (Şi un băieţel din romanul *Durere* – completăm – „vara se juca […] *De-a mijatca*” [3, p. 109]).

Dar despre jocuri […] *De-a pînza* […] Este un joc pentru copii, dar şi pentru mai mari. […] Iar cînd copiii erau mai mari, aproape de adolescenţă, de-amu se pregăteau de joc. [*Jocul-dans*:] Ca să se ducă la joc, fata trebuie să ştie a dansa, băiatul să ştie a o lua. Cum făceam noi? Iat-aşa: fetele se aşezau într-un rînd, băieţii în alt rînd. Fetele începeau […] a cînta: *Peste văi şi dealuri multe*/ *trece o căruţă*/ *şi din toate fetele*/ *tu eşti mai drăguţă…* Şi apoi întrebau: *Pe cine?* Băiatul trebuia să numească fata. Fata, dacă nu îndrăznea să pornească, băiatul venea şi o lua de mînă şi o ducea. Şi în timp ce o ducea, fetele băteau din palme şi cîntau: *Asta-mi place*,/ *asta vreu*,/ *asta*/ *nimănui n-o dău…*” [2, p. 82-84, 89]. (Mai amintim, în romanul *Nepotul* e descris un joc popular pascal:

BDD-A6857 © 2011 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:06 UTC)

„se joacă *De-a runtunuşul* [să fie acest *runtunuş* o vocabulă de origine germană?] – unul se dă după un dîmbuleţ, pune ouşorul roşu pe creastă şi-i dă drumul la vale…" [5, p. 108)].

De 55 de ani fiind, scriitorul şi-a amintit „o cimilitură din copilărie: – *Hai şi ne-om…*/ *– Dacă ne-or?*/ *– Pînă ne-or*, *noi ne-om*…" [4, p. 36]. [Cunosc şi eu, din anii copilăriei această „cimilitură", din satul meu nord-basarabean. Este o formulă folclorică glumeaţă, zisă special în fraze criptice pentru anumite contexte ale vieţii de copil – de pildă, cîţiva băieţei pun la cale o intruziune la merele dintr-o livadă, sfătuindu-se poetic: „*– Hai ne-om* (duce după mere)*!*/ *– Dacă ne-or* (prinde)*?*/ *– Păr ne-or* (prinde),/ *noi ne-om* (ascunde)/ *şi-om fugi departe!*". De regulă, fapta (escapada etc.) nu are loc, se zice doar poezioara, din plăcerea de a vorbi ceva ritmic, frumos, cu două înţelesuri, de către un singur băiat sau în doi, teatralizat.]

În altă zi i-a venit în minte lui V. Beşleagă încă o comicărie folclorică enfantină: „*Doamne*, *miluieşte*,/ *popa prinde peşte*;/ *peştele – sărat*,/ *popa s-o-mbătat*…" [4, p. 78], (creaţie cunoscută în diferite variante şi în localităţile din dreapta Nistrului).

Dar urăturile, continuă informatorul T. Mihailov, cînd se ajungea la Sfîntul-Vasile! […] tata numaidecît îmi făcea un pluguşor, la capăt cu cornițe, legam busuioc [E vorba de un plug miniatural, frumos împodobit şi ţinut în faţa ferestrei unde se urează – element ritualic practicat în puţine localităţi – *n*. *aut*.] şi începeam de la nănaşa […]. De acolo […] mergeam [la alte case; 2, p. 82, 89].

Să revenim însă la „hăugaşul" scriitoricesc al *folcloricului* autor modern.

În 1956 V. Beşleagă a reuşit să-şi publice prima carte, una de istorioare cu nuanţe comice, pentru copii – *Zbînţuilă*, iar în 1958, este angajat la unica revistă republicană, din RSSM, de satiră şi umor – „Chipăruş", neconvenabilă conducerii statale pentru dezgolirea putreziciunii regimului comunist, zilnic preamărit în presa oficială ca prosper şi înfloritor; în toată prelungirea de mai apoi a vieţii, scriitorul neîncetînd a fi unul cu simţ umoristic, dar şi cu nerv caustic la momentul oportun. (Pînă la urmă „Chipăruş"-ul acela a fost „opărit", amuţit, mortalizat, şi nu poate fi reanimat nici sub conducerea pretins democratică de astăzi.)

O notiţă de *Jurnal*… „divulgă" scriitorul în postura culegătorului de folclor, inclusiv comic (aidoma folcloristului de profesie, care tresare bucuros, entuziasmat-înflăcărat, la posibilitatea culegerii unor noi creaţii populare *frumoase*, precum şi a viabilităţii acestora în chiar satul natal, indicînd riguros-amănunţit numele deplin al povestitorului şi data imprimării): „1986, 29. VII. De la şosea pînă în centru am luat [în maşină] pe Varvara lui P. Bălan (Popuşoi). I-am spus cîteva vorbe […]. S-a declanşat şi mi-a povestit o snoavă cu o mamă, două fiice şi o noră. Frumoasă! Trebuie să mă duc s-o înregistrez la magnetofon… Viu folclorul la Mălăieşti!…" [4, p. 61]; din *Destine transnistriene* aflăm cum, asemenea etnologilor, V. Beşleagă îşi îndeamnă convorbitorii, plastic-şăgalnic şi cît mai pe înţeles, la *depănarea ghemului*-subiect al dialogului: „Eu aş vrea s-o luăm, cum se zice, de la un capăt… Cum ai lua un fus ori un ghem, cum ai lua firul şi ai începe să-l depeni, să-l depeni, să-l depeni…", sau, la începutul altui dialog: „hai

BDD-A6857 © 2011 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:06 UTC)

s-o luăm de la capăt, ca să putem depăna mai uşor firul vieţii…", fie şi, în alt caz: „am să te rog să-ţi aduni cele gînduri şi amintiri şi să începem să le depănăm…" [2, p. 27, 53, 197].

Nu fără mîndrie pentru regiunea în care-i născut, V. Beşleagă, dialogînd cu o consăteancă, aduce vorba de o pagină de istorie a etnologiei româneşti: „Nichita Smochină de la Mahala – Dubăsari […] a activat în timpul războiului în Transnistria… A participat la expediţii de colectare a folclorului transnistrean" [2, p. 22-23]. (Un bine-documentat articol despre membrul de onoare al Academiei Române Nichita Smochină este în *Dicţionarul etnologilor români* [Bucureşti, 2006] de Iordan Datcu.)

Din alte note, apreciativ-analitice, ale scriitorului privind arta stăpînirii şi debitării comicului, desprindem: „Am terminat de citit *Peşte-i împărat* de V. Astafiev. O carte bună. […] Paralel, am (re)citit *Amintirile* lui Creangă. […] Rusul nu are umor, are critică. Creangă scapără!…" [4, p. 62]; prozatorul şi folcloristul Gheorghe V. Madan „avea haz" [4, p. 345]; „s-ar putea evidenţia influenţa […] exercitată de I. Druţă asupra […] literaturii umoristice" [4, p. 341]; Nicolae Vieru este făcut din locuri comune şi ironie" [4, p. 361]; şi despre un actor comic din Republica Moldova: „are vervă băiatul, are expresie. Cultură, mai puţină" [4, p. 348].

În stilul unei glume populare (cunoscută şi de marele Creangă) dialoghează două personaje din *Cumplite vremi*: „– […] Are o copilă, Ghiniţa, tare ocheşică şi dulce […] *– Îţi place?*/ *– Îhî…*/ *– Da tu ei?*/ *– Şi ea mie!*" [1, p. 136]; o anecdotă sarcastică despre un tînăr cu studii în străinătate e reprodusă pe scurt în romanul *Nepotul*: „*Unul*, *cică*, *se întorcea de la şcoli din străinătate* […] *şi*, *ajungînd aproape de casă*, *cade într-o groapă adîncă… Aleargă tată-său*, *îi aruncă* [*o funie zicîndu-i*]: *– O funie!… El*, *ce face? Duce degetul la frunte*: *– Ce este* «*o funie*»*?*" [5, p. 82].

O glumă-răspuns isteţ aflase V. Beşleagă de la tatăl său, care, în 1955, „a adus de la Ural o mulţime de snoave şi amintiri. Printre ele, una" [cu poanta în rusă]: – Ştii ce înseamnă CCCP [URSS]?/ – Nu./ – Смерть Сталина спасёт Россию" [Moartea lui Stalin va salva Rusia] [4, p. 263].

Deţine V. Beşleagă, mîndru pentru dreptul său de autor, o probă de parodiere-parafrazare a celebrei maxime latine *Dum spiro*, *spero*: „O parafrază care-mi aparţine integral – *Dum spiro*, *zbiero*!" [4, p. 309]; a sa fiind (în anume context), cu valoare de maximă caustică, părerea: „Cine consumă carne de om, turbă" [4, p. 396].

După o variantă rusească a scrierii satirice *Elogiul nebuniei* de umanistul olandez Erasmus din Rotterdam, V. Beşleagă a redat româneşte respectiva lucrare-carte, în versiunea *Laudă Prostiei*, cu inteligente sintagme folclorice şi literare „de-acasă", ca: „(cercînd) să facă din arap un alb şi din ţînţar – armăsar", „bătrîneţe – haine grele", „valurilor şi vînturilor", „aceşti tîrîie-coadă", „grecotei mai presus de cotei" etc. [10, p. 23, 44, 145, 182, 203].

Întrucît volumele *Jurnal…* (memorialistică) şi *Destine transnistriene* (dialoguri publicistice) de V. Beşleagă nu sînt opere de ficţiune, ele oferă pasaje valoroase ca descrieri veridic-autentice ale obiceiurilor de nuntă (*Peţirea*, *Furatul miresei*, *Poftirea*, *Conocăria*, *Masa cea mare*, *Bucate şi băuturi*, *Cum şi pentru ce se cîntă*), cele de la Crăciun, Anul

BDD-A6857 © 2011 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:06 UTC)

Nou, Bobotează (*Colindatul*, *Plugul*, *Chiraleisa*) şi de altele.

Peţirea. Dar cum se măritau fetele? După cine voiau ele ori după cine le dădeau părinţii? Cine hotăra? – o întreabă scriitorul, cu microfonul, pe consăteanca Eugenia a lui Ilie al lui Marcu Pogolşa (mai în vîrstă cu vreo 25 de ani, informatoarea), aceea oferindu-i un bogat şi divers florilegiu etnofolcloric local cu obiceiuri de la nunţi şi alte împrejurări festive ale vieţii rurale: Se întîmpla după cine vroiau ele, dar se întîmpla să se mărite cu cine vroiau părinţii…

Uneori venea cîte un flăcău străin, se oprea la un măhălean, acela venea [ca] staroste la părinţii fetei şi zicea: *iaca avem un mire* [*bun*…]. Părinţii îl chema acasă [pe mire] dimpreună cu starostele… Ei, tinerii, nu ştiau unul de altul defel… Îşi spuneau ei [starostele şi părinţii fetei] ce [avere] are mirele, ce are mireasa […]. După aceea îl pofteau pe mire să şadă în capul mesei. Apoi puneau o farfurică cu o şalincă. El punea […] bani… Ea […] venea şi o întorcea… […] Aşa era moda. Pînă la urmă, […] el scotea şi punea veriga [verigheta] lui. De amu punea şi ea veriga ei… Zicea starostele – mirelui: *Las' să ieie* […] *mireasa ce-i place*. Iar [din nou] stapostele: *Las' să ieie mirele să vadă mireasa*… […] (Dacă şi-a luat mireasa a ei, să ştiţi că i-i jele de şalincă şi se strică joaca…) Se apuca mirele şi lua şalinca şi veriga ei şi le punea în buzunar… Dar ea se repezea de la pat şi jnap! lua banii cu tot cu farfurică şi cu veriga lui şi se ducea în altă cameră… Şi de amu se împacă între dînşii (că se ducea şi el după fată acolo). O întreba: *Ce*, *îi mergi după mine ori?*… Mai şedeau la vorbă şi se cunoşteau unul pe altul. După aceea se luau. (Iar dacă ceva nu-i plăcea, strica şi trimiteau mirele, şalinca şi veriga ei înapoi, iar mireasa, ale lui…) Iar dacă erau de sat şi se ştiau, trimiteau starostele şi se înţelegeau… [2, p. 57-58].

Furatul miresei. V. Beşleagă: Dar de la joc miresele se furau?

Informatoarea: Mireasa se fura numai cînd băietul era în vorbă cu dînsa şi părinţii lui n-o vre […]. Dar […] era ruşine mare: trebuia să se cunune fecioară curată… [2, p. 8].

Folosind, asemenea unui specialist în etnografie termenii corespunzători obiceiului (*nun mare*, *act ritualic*, *formulă rituală*), scriitorul consemnează o *poftire la nuntă*, cunoaşte că respectivul obicei este unul vechi-străvechi, reproduce textul poftirii: „A fost [cutare] să mă invite la o nuntă, la care e nun mare [… şi a] rostit formula rituală: *Vă rugăm să poftiţi* […] *cu noi la nuntă*. *Ne rugăm cu toţii*, *şi eu*, *şi soţia* […]. Este un act ritualic vechi-străvechi…" [4, p. 353].

Conocăria. Informatoarea Eugenia Pogolşa: L-am învăţat [pe feciorul Vasile] conocăria pe care s-o spună la nunt(ă).

Masa cea mare. V. Beşleagă: Cîte perechi, cîţi oameni se adunau la masă? Acuma se fac corturi, se strîng sute de oameni.

Informatoarea: Atuncea nu erau atîţia. Nunul avea două-trei perechi, mai mult nu avea. Şi nunta se făcea în casă… De era nuntă, de era cumătrie – nu se făceau prostii [petreceri făloase] ca amu…

Bucate şi băuturi. V. Beşleagă: Da ce bucate se făceau atunci?

Informatoarea: Lăcuni (turte dulci), plăcinte reci… Mai mult din aluat dospit. […] Carne de porc… Dar răcituri, cum pune amu tot omul [responsabil de buna desfăşurare a

BDD-A6857 © 2011 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:06 UTC)

nunții], atunci nu erau. Găluşte se făceau…

V. Beşleagă: Dar cum era cu băutura? Vin numai? Ori mai era şi altceva?

Informatoarea: [Era şi] cufas (cvas), vin de mere se făcea […].

V. Beşleagă: Se întîmpla că se îmbătau oamenii?

Informatoarea: Nu. Mai rar.

Cum şi pentru ce se cîntă. V. Beşleagă: Dar cîntece se cîntau? Se cînta la mese?

Informatoarea: Cîntau oamenii din gură. După cîntatul din gură şi jucau…

Obiceiul colindatului. L-am mai învățat [pe fecior colinda] „Omu-n lume": *Omu-n lume de se naşte*,/ *şi cîți ani el vecuieşte*,/ *tot deşertăciuni pofteşte*…/ *Lumea creşte*, *se-nmulțeşte*,/ *dar iadul se îndeseşte*/ *ca să-ncapă-acolo toți*;/ *şi ai lui Adam* […] *nepoți*,/ *care au făcut păcate*. […] Amu, numai pe asta o mai spun copiii… Şi mai este [colinda] „*Naşterea*" [2, p. 58-61].

V. Beşleagă: *Naşterea ta*, *Hristoase*… Iaca pe asta o spunea [cînta] Vasile tare. El mergea înainte, eu veneam în urma lui, şi de-amu, cum intram în ograda omului, de departe începea cu glas tare şi aşa ne apropiam de fereastră… *Naşterea ta*, *Hristoase*,/ *a Dumnezeului nostru*,/ *răsăritul lumii*, *lumina cunoştinței*,/ *că întru dînsa ce sluje*[*a*] *stelelor*./ *De la Stea să vă învățați*/ *să se-nchine Ție*,/ *soarelui dreptății*./ *Doamne*, *slavă Ție!* [Această colindă nu este cunoscută în Moldova (nici de pe dreapta, nici de pe stînga Prutului), ci doar în Ardeal (parțial şi în vechea Muntenie) [8, p. 13-16, 487], dovedind o dată în plus că românii din stînga Nistrului sînt coborîtori, pe rîu şi pe delături, din părțile de nord-est ale Transilvaniei (Ardealului). Într-o deplasare spre Sighetul Marmației, anul 1991, mi s-a întîmplat să aud țărance de pe lîngă Baia Mare, vorbind cu *si-*/*se-* în loc de, literar, *ci-*, *ce-*, *fe-* (modelul *serbi*, *sini*, *seaun* pentru *fierbe*, *cine*, *ceaun*) ca în multe sate din stînga Nistrului – *n. aut.*]

Obiceiul Plugului. V. Beşleagă: Şi apoi mai îmblau cu *Plugul*. Îi făceau coarne şi tot busuioc legau. […] Aşa ziceau: *Hăi*, *plug cu doisprezece boi*,/ *la ii*/ *prinii*,/ *la coade codălghii!*/ *Săriți cu sămînța*/ *că se usucă brăzdița*,/ *săriți cu colacu*/ *că fărîmă boii pragu!*/ *Ho-uaaaa!*/ *Dați colacu şi pitacu*/ *şi-un ulcior* [în glumă] *de lapte acru!*… Şi mai spuneam noi: *Hăi*, *plug cu*…

Informatoarea îi aminteşte alt final amuzant (mai sovietic): *Hăi*, *plug cu două vaci!*/ *Scoate*, *babă*, *doi colaci!*

Lui V. Beşleagă îi vine în minte o variantă şi mai comică: *Hei*, *plug cu două iepe!*/ *Scoate*, *babă*, *două cepe!*… Țin minte, continuă scriitorul, că ne strîngeam la noi în căsoaie, că acolo nu deranjam pe nimeni, şi învățam, repetam cu Vasile [feciorul interlocutoarei] amîndoi, alteori mai veneau şi alți băieți, dar mai mult în doi [2, p. 62]. „[Odată] ne-am dus cu hăitul la mătuşa" [6, p. 176].

(Unui tînăr, la sovietici, i se imputa că a fost „cu hăitul", practică interzisă de regim: „ai umblat de Anul Nou cu hăitul prin sat, ai uitat?" [5, p. 87]; şi nu numai uratul cu *Pluguşorul*, scurt, sau cu *Plugul*, orație de proporții, – „erau interzise, aminteşte V. Beşleagă, obiceiurile creştineşti – cununiile, botezurile, colinzile dar şi şezătorile" [2, p. 80]; mai mult chiar, la sovietici „noi, românii moldoveni din acest spațiu eram privați de dreptul de a ne cunoaşte istoria adevărată, de a exista liber în

BDD-A6857 © 2011 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:06 UTC)

universul limbii materne, de a ne practica şi perpetua tradiţiile, obiceiurile şi credinţa strămoşească" [5, p. 6]. Doamne, Dumnezeule! Aceştia ne-au fost „eliberatorii" sovietici! De aceştia continuă să-şi facă mendrele şi astăzi în stînga Nistrului…)

Obiceiul chiraleisei (şi aceasta cu finalizare comică). Mai strigam *Chiraleisa* de Bobotează. Purtam o cruce, la care legam fire de busuioc… De la uşa ogrăzii copiii începeau aşa: *Chiraleisa*, *Doamne!*/ *Boi înjugători*,/ *cai înhămători!*/ *Chiraleisa*, *Doamne!*/ *Cîte paie pe casă*,/ *atîţia galbeni pe masă!*./ *Chiraleisa*, *Doamne!*/ *Cîte cartoafe în bordei*,/ *atîtea scroafe cu purcei!*/ *Chiraleisa*, *Doamne!*/ *Cîţi cărbuni în cuptor*,/ *atîţia copchii pe cuptor!*/ *Chiraleisa*, *Doamne!*/ *Cîte balegi înghețate*,/ *atîtea babe cîrligate!* [lunecînd-căzînd pe jos din cauza gheţuşului de la Bobotează; 2, p. 61-62].

Naraţiuni populare. Afară de basmele, pe care (am zis la început) le cunoştea din fragedă copilărie de la bătrînii din sat, captivante poveşti auzise V. Beşleagă şi în anii de adolescenţă, de la consăteni ca Gheorghe Ponomarencu şi Marcu Dub, dar şi nişte pătăranii „buruienoase" (cu vorbe vulgare) de la „baba Dosia" [2, p. 216, 232]; achiziţii poetice de acest fel sugerîndu-i peste ani motive şi imagini pentru propriile creaţii. Unei legende populare despre petele din lună îi găsi loc în canavaua romanului *Cumplite vremi*: „*cunoşti*, *măi Gruie*, *povestea celor doi fraţi*, *care*, *bătîndu-se de la un petic de pămînt*, *s-au omorît unul pe altul*, *iar sufletele lor s-au mutat acolo*, *în lună*, *de se văd pînă azi*?" [1, p. 158].

Despre alte variante ale obiceiurilor de nuntă şi de la sărbătorirea Anului Nou, precum şi despre cîntecele de dragoste, dor şi jale ce răsunau primăvara, aflăm din romanul *Zbor frînt*, unde Nistrul apare ca martor, unul magnific şi cu simţuri de om: „din vremurile […] străvechi era deprins Nistrul […] să se bucure […] de cele două sate albe [Mălăieştii], unul pe un mal, altul pe celălalt mal, să fie martor la nunţi vesele care treceau peste apa lui, fie că un flăcău din satul din dreapta fura o fată din satul din stînga, ori o fată din satul din stînga fugea după un flăcău din satul din dreapta; ori că treceau iarna urători peste gheaţa lui ca să-şi ureze neamurile din celălalt sat şi, cînd treceau, îl urau şi pe dînsul, şi era veselie şi bucurie mare; iar dacă venea primăvara şi vara, răsunau cîntece de dragoste, dor şi jale, şi răsunau rîsete de fete cu ochi mari şi faţa ascunsă în colţuri de basmale albe" [6, p. 49]; un „Badea Hortolomei […] – citim în romanul *Nepotul* – ce mai ştie să fluiere!… Vara, înainte de răsăritul soarelui, prăşeşte în grădină. Mă trezeşte mama într-o dimineaţă: – Ascultă, ce frumos! Tot cîntece tărăgănate, fără cuvinte, din cele ce zic fetele la prăşit popuşoaiele vara… Te apucă de inimă" [5, p. 47].

Dar nu numai prozele folclorice, datinile şi cîntecele populare sînt odoarele ce împodobesc scrisul poetic, publicistic, memorialistic al înzestratului creator Vladimir Beşleagă; puzderie de bijuterii scapără în operele sale ca sintagme idiomatice, vorbe arhaice şi istorisme, toponime şi patronime neaoşe, regionalisme, zicători şi proverbe – toate acestea sporind substanţial naturaleţea multicoloră a limbajului folosit.

De o mare importanţă pentru scriitor sînt cuvintele şi expresiile populare din graiul viu; ingenioasa folosire a acestora o apreciază înalt la confraţii de condei. Într-un loc din

BDD-A6857 © 2011 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:06 UTC)

Jurnal are următoarele rînduri: „Am citit pagini din *Pururea adu-ți aminte* de Rasputin, în traducerea lui Vasile Vasilache. Bine. O limbă frumoasă, impregnată de culoare. Ceea ce-i dă un farmec aparte, atenționează V. Beşleagă, sunt cuvintele şi expresiile, luate din graiul viu. Se pricepe Vasile să le aleagă" [4, p. 134].

Beşleagă însuşi, paralel cu adunarea obiceiurilor şi narațiunilor populare, este un atent culegător de vorbe rare. Aflîndu-se într-o suburbie a Chişinăului (satul Schinoasa), aude o mică frază cu accent sarcastic – „Am vizitat nişte gospodari de la Schinoasa […]. O vorbă auzită la masă: *Cînd să trăim şi noi bine*, *hop şi ruşii*…" [4, p. 319], vorbă pe care şi-o înscrie în carnet pentru agerimea ei, pentru neuitare.

Despre actantul principal din *Zbor frînt* autorul romanului zice că este om *lumeț*, descifrînd sensul acestui calificativ popular cu plastica remarcă: „nu putea trece pe lîngă oameni cum treci pe lîngă parii gardului" [6, p. 6], adică nu era absent, nici indiferent în fața problemelor pe care le aveau consătenii.

Volumul *Nepotul*, care cuprinde romanul cu acest nume (roman pe care autorul îl consideră o „cronică rurală") plus cinci povestiri umoristice, pe lîngă firea comică latentă a scriitorului, demonstrează bine pronunțat dexteritatea sa de lexicograf benevol (din afara vreunei instituții de profil); în piesele volumului – ni se mărturisește (şi merită să o luăm în seamă): „autorul a ținut să păstreze specificul graiului viu în intimitatea textului pentru a-i imprima o mai mare forță de convingere" [5, p. 261] – iată la ce ajută nişte mostre ale graiului viu. (Apropo: „Reproducînd [… o istorisire, V. Beşleagă avertizează:] am păstrat în transcripție unele particularități ale graiului popular local" [2, p. 342]); din care motiv, spre finele cărții, el oferă cititorului şi un valoros glosar (ca de ediție academică), unde aflăm ce înseamnă: *baistruc*, *baraban* (la treierătoare), *carandaş*, *cămară*, *cuzniță*, *guleai*, *harman*, *maladeț*, *mişină*, *pravlenie*, *sîrnic* („chibrit"), a *tumăni*, *veretcă* şi altele – cuvinte atent explicate, fiecare lexem avîndu-şi, abreviată în paranteză, calitatea domenială (arhaism, regionalism, rusism, ucrainism sau calc rusesc); acest amalgam de cuvinte „s-ar putea numi, remarcă V. Beşleagă-*savantul*, naturalism lingvistic". Afară de grija pentru lexicul folosit, cu adevărat științifice, *academice* (într-un volum de creații literare) sînt şi numeroasele comentarii de subsol, acestea atenționînd cititorul şi asupra vremurilor crîncene prin care au trecut oamenii sub regimul sovietic.

Cu pricepere de lexicograf, scriitorul utilizează, în funcție de context, **cuvinte arhaice şi istorisme**, cum ar fi: *acmu* (acum), *odănăoară*, *zărghit* (zăpăcit, țicnit), *cir* (zeamă de mămăligă), *poci* (pot), *a hi* (a fi), *pîcliță* (pîclă), *hiriş* (numai), *jivălaie* („mulțime"), *dohotniță* (recipient pentru păcură); *logofăt*, *răzaş*, *jupînească*, *preosfinție*, *ocheană* (jumătate de binoclu);

regionalisme şi lexic local: *harman* (grădină), *ganci* (neajuns), *găteje*, *hreşti* (vreasc ascuțit), *lutniță* (loc de unde se scoate lut, lutărie), *a murui* (a unge cu lut), *bît* (moş, bunel), *mîțîțîcă* (mică), *glăsoasă* (cu voce puternică), *a se înturloca*, *bunînțeles*, *dughită* (topită-muiată, cînepa), *cicîrîc* (roată de depănat fire pe țevi), *căleap* (rîşchitor), *chivirici* (încălțări împletite din ață groasă de cînepă, în alte sate – „chirvici"), *bulumac* (stîlp gros, druc), *şirisău*, *velcă* (vînturătoare), *a velcui* (a vîntura), *şirităucă* (maşină de vînturat grîu), *mişine* (grămezi de spice adunate

BDD-A6857 © 2011 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:06 UTC)

de ţistari), *verdunci* (cartofi timpurii), *păsatniţă*, *lăcuni*, *sarailii* (plăcinte-învîrtite din multe foi subţiri, în alte sate – „saralii” şi „salarîi”), *se păhărise* (băuse multe pahare), *caţalapi* (lipoveni, în multe sate din dreapta Nistrului – „caţapi”), *tălhărăşit* (furt), *a ştirici* (a afla noutăţi), *bătălie* (războiu), *a bombi* (a bombarda), *a năpădi* (a năvăli), *a încălăra* (a încăleca), *horbă* (vorbă), *a măscări* (a batjocori), *bărbătoi* (bărbat), *hătălău* (băietoi), *covru* (culcuş), *iudă* (om rău, viclean), *pidosnic* (rău), *liubovnic* (cu dragoste pentru cineva), *verigă*, *gîlgîr* (horcăit, respirare zgomotoasă), *îndărăpt*, *îndărăptnic*, *hăugaş*, *buhnitură*, *a bulihări* (a umbla brambura), *biserc㠔 (biserică), *săcrei* (sicriu), *mîhniciune* (întristare), *boleacă* (bolnavă), *tămăduit* (vindecat), *mormînturi* (cimitir);

toponime şi patronime neaoşe: *Rîpă*, *Hîrtop*, *Teiul*, *Pe Vale la Fîntîni*, *Bahna cei Mare*, *Borta Călugărului* (locul unei chilii săpate în stîncă), *Nani* (la ruşi Ananiev), *Hoţu* pentru Valea Hoţului (la sovietici Dolinskoe), *Vălicica Mielului*, *Tucmigiu*/*Tocmigiu* (Tocmagiu, Tocmazeia), *Tirişpolea*/*Tiraşpolea* (Tiraspol), *Ciobărciu* (Cioburciu, Ciobruci); *Hortolomei*, *Haralampei*, *Mîţoaie*, *Şeptecîini*.

În privinţa patronimelor *Turculeţ*, *Pitacu*, *Poalelungi*, *Ţarălungă*, *Moţpan*, *Bradulov* – autorul îşi permite mici incursiuni etimologice [1, p. 362, 369, 606; 2, p. 296, 298].

Dintre **sintagmele idiomatice** la care apelează V. Beşleagă, pe lîngă unele de largă răspîndire, ca: a *lucra harştea-parştea* (a lucra de mîntuială, rău), *a-l învîrti pe cineva* (a-l manipula), *a avea obraz*, *a se lăsa pe tînjalîă*; atragem atenţia şi la cîteva ziceri de originalitate şi pitoresc aparte, mai mălăieştene: *a lega şcoala de gard* (a nu se mai duce la şcoală), „*ne prăpădeam din ochi unul pe altul*” [5, p. 223], *a ieşi de-a beaua* (a ieşi „în patru labe”), *a bate ţurca pe drum* (a umbla fără rost), *a se lua cu cineva la clanţ* (a se împotrivi verbal, a fi contra), *a-i mînca unuia cîinii din traistă*, *a avea aprindere la plămîni*, *în dricu nopţii*, *a se jeni de ziuă* (a se lumina).

Şi o zicere idiomatică de nuanţă satirică: *Mare brînză a făcut* [nimic însemnat] partidul [4, p. 330]; alta, originală, comentată de informator: „Viaţa *a trecut* […] *într-un papuc*! […] Cu zbucium mult şi… nică n-am înţeles” (2, p. 266).

Din relatările unor povestitori (în *Destine*…) şi de la personaje literare provin diferite expresii frazeologice şi **idiotisme licenţioase** (înjurături), în română şi rusa unor moldoveni – de interes cercetătorilor ca lexic, imagistică, structură gramaticală (reproducem un singur exemplu, mai „civilizat”: „Patefonu-vagonu-tronu-acordeonu şi saxofonu cui te are!” [3, p. 56 ş.a.]).

Dintre **zicătorile şi proverbele** care au conturat frumos diverse momente ale scrierilor lui V. Beşleagă am putea cita: *Nu-i în toate zilele Paştele*; *Ce ţi-i scris*!…; *Nasu – sfor*, *iar maţu – ghior*; *Capra face*, *oaia trage*; *Ce-i la cel beat în guşă*, *la cel treaz îi în căpuşă*; *Corb la corb nu scoate ochii*; *Fală goală*, *straistă uşoară*; *Unde-i multă înţelepciune*, *acolo-i multă amărăciune*; *Unde nu-i cap*, *vai de picioare*.

Menţionăm şi comentarea originală de către o femeie a zicătorii *Îi negru-n cerul gurii*: „Dacă ceriul gurii îi negru, apoi îi rău omu” [2, p. 263].

Cu valoare de **maximă populară** este opinia unei femei, care zice că „lumea-i

BDD-A6857 © 2011 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:06 UTC)

plină de dor şi jele/ ca […] marea de chetricele" [2, p. 25].

Am observat şi verbe din medii rurale servind original funcţionarea unor tehnici moderne: s-a apucat să-l înveţe pe frate-său să *mîie* tractorul; *latră* o mitralieră.

Asemenea podoabe de grai popular, decorînd împletitura operei scriitoriceşti, consună cu strădania – din anii de „ucenicie literară" a tînărului V. Beşleagă – de căutare şi aflare a modelului (canonului) său de scriitură – cu trăiri active, emoţionale, de „tensiune interioară": „Pe cînd îmi făceam ucenicia de prozator (anii '52-'54), am avut un moment de revelaţie […]: orice scris artistic, dacă nu mişcă, dacă nu emoţionează, n-are nici o valoare […], tocmai de aceea în anii mei de ucenicie literară, lucram la fiecare propoziţie, sintagmă ca un apucat… […fiindcă] orice îmbinare de cuvinte se cuvine să aibă o tensiune interioară" [4, p. 270, 314].

Apelarea permanentă a scriitorului, uneori ca lingvist şi etnolog, la bogatele resurse ale culturii populare, la componenta ei comică, lucrînd „ca un apucat" la reproducerea firescului vorbirii, în concordanţă cu sufletul acţiunii şi al personajului, al istoriei seculare vechi şi de moment, îl marchează pe octogenar ca figură neordinară a literaturii române, una cu originalitate proprie, pentru care dezinvoltura scriiturii primează ca normă estetică: „Principiul meu estetic este firescul în artă…" [4, p. 179]. Firescul, deci naturaleţea vie, şi nu originalitatea inertă, pretins modernistă, firescul fiind cel cu viaţa naturală, emotivă, în mişcare.

* * *

În cele expuse am căutat să argumentăm, cu exemple, predispunerea scriitorului pentru cultura populară, diversele componente comice ale realităţii şi naturaleţea limbajului folosit – valori mai puţin abordate în cercetările exegeţilor literari, de la Vasile Coroban şi Vasile Vasilache (1967) pînă în prezent; cercetări, multe la număr, ce tratează alte valori ale operei lui Vladimir Beşleagă, accentuînd ca merite aparte spontaneitatea epicului liricizat, fluxul conştiinţei, psihologicul interior al situaţiei, dualitatea intimizată *narator-personaj* (naratorul „în pielea" personajului), inclusiv dialogul în monolog.

Pentru ca cititorii noului secol, XXI, să aibă o înţelegere mai limpede a fenomenului cultural Vladimir Beşleagă, ce ţine în temei de veacul XX, informăm în subsidiar că scriitorul dat, la vîrsta-i de 20-30 de ani avea pregătire ideologică sovietică, trebuia să se conformeze nocivului canon al realismului socialist, mai fiind un timp şi membru al PCUS; că, în afară de proze artistice (povestiri, nuvele, romane), V. Beşleagă a scris/publicat şi versuri, că a militat pentru renaşterea naţională românească în Moldova Sovietică, pentru introducerea în spaţiul acestei republici sovietice cu populaţie romanică a alfabetului latin românesc în locul celui slav rusesc, bucurîndu-se enorm de amploarea ce o luase mişcarea aceasta (astfel, un exemplu doar, în vara anului 1988, aflînd din presa republicii îndrăznеţele – în contextul politic antinaţional românesc de atunci – pledoarii pentru cauza naţională românească a tinerilor filologi Constantin Tănase şi Vasile Bahnaru, îşi consemnează „telegrafic": „Am citit pe Tănase, Bahnaru. Bravo, băieţi! E sfîntul adevăr!" [4, p. 329]); mai adăugăm aceloraşi cititori: Vladimir Beşleagă a fost ales *bene merenti* deputat în primul Parlament al nou createi, ne-sovietice, formaţiuni statale

BDD-A6857 © 2011 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:06 UTC)

Republica Moldova; alt merit, unul de nobilă considerație – o parte din lucrări i-au fost editate pînă acum în limbile: armeană, bulgară, cehă, engleză, estonă, franceză, lituaniană, rusă, slovacă, spaniolă, ucraineană.

În fraza de încheiere țin să exprim gratitudine tuturor cercetătorilor, care au evaluat aspecte, altele decît aici, privitoare la opera izvoditorului de z*bor neînfrînt dinspre Nistru în lumea largă* – domnilor Mihai Cimpoi, Alexandru Burlacu, Ion Simuț, Eugen Lungu, Andrei Țurcanu, Nicolae Bilețchi, Simon Bărbulescu şi celorlalți; concomitent îi îndemn pe noii examinatori ai operei distinsului român Vladimir Beşleagă să-l aprecieze, poate mai atent, ante- şi după 80 de ani ai Domniei sale.

P. S.

În 2002 (9 ani în urmă) Vladimir Beşleagă îi vorbea unui mălăieștean de-ai săi: „Eu acuma citesc *Faust* al lui Goethe… În germană… […] Doctor Faust îl întreabă pe Mefistofel: «Cum să fac eu… să trăiesc mai mult şi mai bine?» Acela răspunde: «Trebuie să iei […] hîrletul în mîini şi să munceşti! […] ai să munceşti şi ai să trăieşti bine… Pîn' la 80 de ani»" [2, p. 337].

De ce numai „pîn' la 80", dacă V. Beşleagă poate ține *hîrletul* – vedem, ne bucurăm şi îl felicităm că poate – şi după 80?!

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Vladimir Beşleagă, *Cumplite vremi*, Bucureşti, Litera Internațional şi Chişinău, Litera, 2003.

2. Vladimir Beşleagă, *Destine transnistriene*, Chişinău, 2010.

3. Vladimir Beşleagă, *Durere*, Chişinău, Cartea Moldovei, 2007.

4. Vladimir Beşleagă, *Jurnal*: *1986-1988*, Chişinău, Prut Internațional, 2002.

5. Vladimir Beşleagă, *Nepotul*, Chişinău, Litera, 1998.

6. Vladimir Beşleagă, *Zbor frînt*. *Pădurea albastră*. *Cel de-al treilea dacă ar fi fost acolo*. *Viața şi moartea nefericitului Filimon* (Romane, nuvele), Chişinău, Editura Hyperion, 1992.

7. Alexandru Burlacu, *Texistențe*, *vol*. *2*: *Scara lui Osiris*, Chişinău, 2008.

8. *Colinde*, Culegere întocmită de G. Breazul, Bucureşti, 1993.

9. *Contrafort*. Revista tinerilor scriitori din Republica Moldova, Chişinău, 2008, nr. 7-8.

10. Ерасм дин Ротердам, *Лаўда Простией*. Ын молдовенеште де Владимир Бешлягэ, Кишинэу, 1976.

11. Anatol Eremia, Viorica Răileanu, *Localitățile Republicii Moldova*. *Ghid informativ documentar istorico-geografic*, *administrativ-teritorial*, *normativ-ortografic*, Chişinău, 2008.

BDD-A6857 © 2011 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:40:06 UTC)